

Landsbygden en vinnare 2025

Hur når vi dit? Vi har bjudit in en rad nationella experter för att titta närmare på framtidens förutsättningar för utvecklingsarbete i Astrid Lindgrens Hembygd. Men för att få en helhetsbild krävs också lokala experter. **För att gå rakt på sak:** Vi behöver dig och dina åsikter! Investera fem timmar i framtiden – du får utdelning direkt i form av ny kunskap och inspiration!

Välkommen till Astrid Lindgrens Näs, Vimmerby

Lördagen den 19 november kl. 10-15

Under dagen lyssnar vi till föredrag och får nya infallsvinklar och tankar om vår landsbygd. Däremellan kreativa diskussioner, lokal mat, idéverkstad - och möjlighet att träffa andra som vill mer!

 <p>Landsbygden 2025 – ett besök på Skansen Den främsta utmaningen för landsbygden är att säkerställa långsiktig social utveckling – och undvika att landsbygden enbart blir en leverantör av råvaror och energi. Om dagens utveckling fortsätter får vi snart en tom landsbygd.</p> <p>Peter Waara, professor i utbildningsvetenskap Uppsala universitet med forskningsinriktning mot unga och vuxenblivande på landsbygden</p>	 <p>Framtiden bortom lagom – vad i hela världen händer nu? Utveckling är inte mer och mer av samma sak, det är att våga ta steget över i nått nytt, att lämna komfortzonen och åstadkomma extraordinära resultat.</p> <p>Peter Eklund, kulturgeograf, lärare och forskare med lång erfarenhet av omvärlds- och framtidsfrågor. Har arbetat med utvecklingsfrågor för Volvo, OECD och EU</p>
 <p>Mänskligheten har gått i skuldfällan. Medan vi är upptagna av den går vi in i energifällan. Politikerna har ingen Plan B. Landsbygdens folk har störst möjlighet att ställa om. Vad kan vi göra?</p> <p>Oscar Kjellberg, f.d. VD för JAK Medlemsbank, oberoende ekonom med inriktning på omställning och finansiell permakultur</p>	 <p>Turism – en väg till utveckling? Vilka möjligheter och problem kan turismen medföra för unga i ett lokalsamhälle? Diskussion utifrån fallstudier i Dalarna och i Astrid Lindgrens Hembygd.</p> <p>Lotta Svensson, forskare vid Uppsala universitet som bland annat studerat unga i vårt område och Peter Möller, Dalarnas forskningsråd, forskare med inriktning mot landsbygd, turism regional utveckling och unga vuxna.</p>

Seminariedagen är kostnadsfri för medlemmar i Astrid Lindgrens hembygd. Är du inte medlem än? Kontakta oss! Medlemsavgiften är 50 kronor. Anmälan snarast till jacob@astridlindgrenshembygd.se www

Dagens moderator är Helena Egerlid, med 20 års erfarenhet av journalistik. Medförfattare till boken "Rebellen från Vimmerby" om Astrid Lindgren.

För mer information www.astridlindgrenshembygd.se

Landsbygden en vinnare 2025

Astrid Lindgrens Hembygd jobbar ständigt med att vårt område ska bli ännu bättre att leva i. Planen, strategin för vilka insatser som ska medfinansieras, behöver då och då utvärderas och nu står vi inför en ny programperiod (2014-2020). Frågan är hur vi på bästa sätt jobbar vidare med landsbygdsutvecklingen? För att göra landsbygden till vinnare måste vi tänka nytt och göra annorlunda. Om detta handlade lördagen då 60-tal lokala och fem nationella experter bidrog med sina tankar och idéer. Dialogen med deltagarna fortsätter med fler idéer samt fördjupning inom utvalda ämnesområden. Nedan följer sammandrag av föredragen.

Landsbygden 2025 – ett besök på Skansen

Peter Waara, professor i utbildningsvetenskap forskare i ämnet unga på landsbygden menar att det i huvudsak finns två grundläggande utmaningar för att göra landsbygden till en vinnare.

1. Värderingsförändringar

Det som har hänt under 1900-talet, i takt med den tekniska utvecklingen, utbyggnaden av infrastrukturen och avflyttningen från landsbygden är att våra värderingar förskjutits; från det lokala till den globala mångfalden, från kollektivet till individen, från kontinuitet och cykler till förändring och utveckling. Från balans till tillväxt.

Med vår tids värderingar lär vi unga vuxna att det enda rätta är att flytta. ”Landsbygden behöver ungdomar men mina barn ska inte stanna. De ska göra världen, deras karriärväg finns någon annanstans” är en vanlig inställning vid köksborden på landet.

2. Den globaliserade ekonomin

Om hela Sverige ska leva ibland innebära att man måste våga säga till både tillväxt och exploatering. Glesbygden har i många sammanhang blivit en råvaruleverantör, menade Petar och tog gruvnäringen i Pajala som exempel:

För att komma åt den stora malmfyndigheten offras en hel bygd och två byar schaktas bort. Gruvan ger massor av arbetstillfällen – under en tid. Men eftersom det inte längre finns någonstans att bo hamnar skatteintäkterna utanför kommunen och avkastningen från gruvan placeras i det kanadensiska bolag som äger den. Man offrar allt på tillväxtens altare.

De lokala tillgångarna gynnar inte sällan de stora bolagen och världsekonomin i stort. Den lokala balansen, kulturen och de sociala värdena kommer i andra hand. Landsbygden utarmas och det som blir kvar blir ett Skansen, som människor i bästa fall vill besöka – om det inte ligger för långt bort.

– Tillsammans måste vi agera som gerillakrigsförare mot utsugningen och våga vägra kortsiktiga lösningar på långsiktiga problem!

Turism – en väg till utveckling?

Med utgångspunkt från ungdomar i Sälen, Söderhamn och Astrid Lindgrens Hembygd belyste Peter Möller, Dalarnas forskningsråd och Lotta Svensson, Uppsala universitet, turismens möjligheter och problem i lokalsamhället.

Våra föreställningar om befolkningsutvecklingen kan vara missvisande. Och vi ska vara medvetna om att föreställningarna sällan är sprungna ur ett landsbygdsperspektiv. Det menar Peter Möller som gjort en kompletterande studie på en undersökning om hur säsongarbetare upplever Sälen. Säsongarbetarna menar enligt den första undersökningen unisont att Sälen inte är något alternativ som bostadsort. De är där för skidåkning, fest och jobb. De bebländar sig aldrig med ortsbefolkningen och är övertygade om att platsen är tråkig på sommaren.

De kvarboende Sälenungdomarna som Peter talat med har en helt annan och betydligt mer positiv bild av byn. De bekräftar visserligen uppdelningen mellan bybor och säsonganställda men menar också att många rör sig mellan de två världarna och att det i mötet uppstår både vänskap och kärlek. Här framgår också att säsonganställda som blir helårsanställda och bofasta inte är helt ovanligt.

– Naturligtvis har mina kollegor inte träffat någon av dessa. Säsongarbetarna är ju så många. Men vilken hade bilden varit utan studien med de bofasta? Det är lätt att fastna i en föreställning ur ett helt annat perspektiv. Här måste vi vara på tå, menade Peter.

Lotta Svensson som gjort en studie om ungas tankar om att flytta eller stanna i Söderhamn, Eksjö, Vimmerby och Hultsfreds kommuner fann att det bland ungdomarna i Vimmerby kommun finns ett missnöje med turismnäringen. ”Vimmerby satsar mer på Astrid Lindgren än på ungdomarna.” och ”Vimmerby är barnens stad.

Vilka barn?” menar ungdomarna exempelvis. I Hultsfred belyser ungdomarna festivalen och speedwayen som faktorer som göra att man kan/vill bo kvar. Eksjöungdomarna, som för övrigt har en mer positiv bild av sin hemort, tycker att det som görs för turismen i Eksjö också gynnar dem.

Spelar det någon roll vilka grupper man satsar på? Och hur mycket tänker man på det när man fattar beslut? undrade sig Lotta Svensson och tillade att turismsatsningar inte bara innebär arbetstillfällen och omsättning.

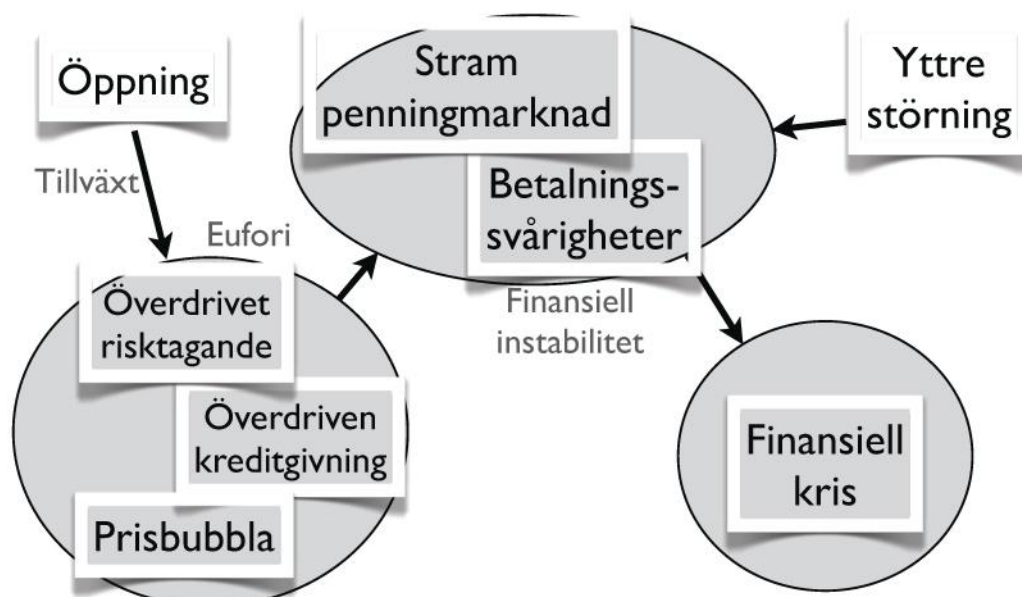
– Att gjorda satsningar uppskattas är väl bra – men leder det till delaktiga samhällsmedborgare som vill vara med att utveckla vidare? Finns det något utrymme för utveckling i andra riktningar?

Mänskligheten har gått i skuldfällan

Och går rakt in i energifällan. Politikerna har ingen plan B. Men landsbygdens folk har störst möjlighet att ställa om. Det menar Oscar Kjellberg, ekonomi med inriktning på omställning och finansiell permakultur som i sitt föredrag förklarade hur den finansiella krisen, energikrisen och den ekologiska krisen hänger ihop.

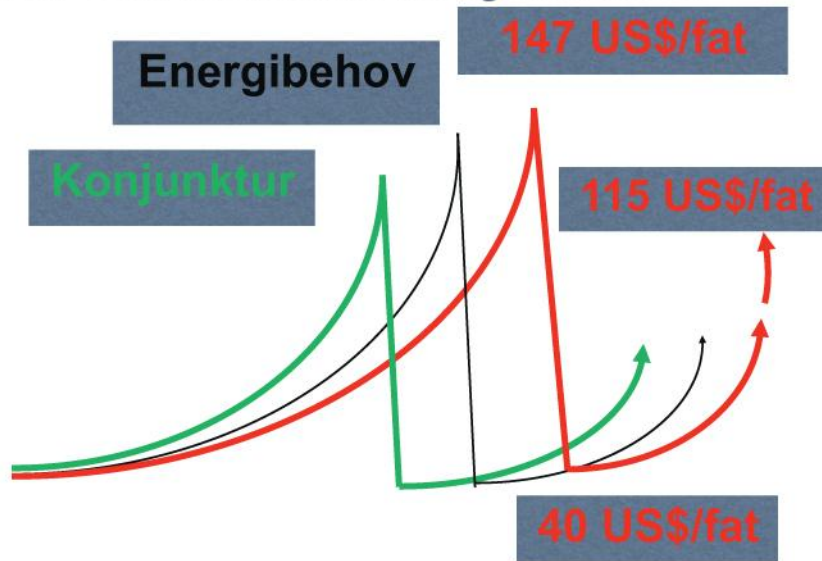
EKONOMI. Det mesta av pengar och tillgångar är lån och krediter som skapas i vinstsyfte av privata företag. Bankerna lämnar krediter, men är själva låntagare. I en ekonomisk tillväxt finns flera typer av låntagare; sunda, spekulativa och ponzilåntagare, som drar in mer och mer pengar utan att ens kunna betala ränta. Man litar på att tillväxten ska fortsätta och att tillgångar fortsätter att öka i värde. Bankerna dras med och alla investeringar gör bubblan större. Till slut behövs bara en liten yttre störning för att hela kortbygget ska rasa, vilket vi nu ser prov på i hela Europa.

Minsky's teori om vår finansiella instabilitet

ENERGI. Mer arbete kräver mer energi. I takt med att priset på arbetskraft stigit i förhållande till energipriset har urbaniseringen, mekaniseringen och arbetsrationaliseringen ökat. Vi har kunnat slösa med energi om vi bara har sparat på arbetskraft. När kranarna redan står på max ökar oljepriset, vilket påverkar alla låntagare hela kedjan, banker, företag och privatpersoner. Alla pressas och när man når en nivå när marknaden inte klarar högre kostnader får vi en lågkonjunktur. Behovet minskar och oljepriserna sjunker igen. Oscar Kjellberg förklarade hur kriserna kommer allt tätare och konjunkturen hackar sig neråt, samtidigt som stora pendlingar i priset får oss att misstolka allvaret i situationen.

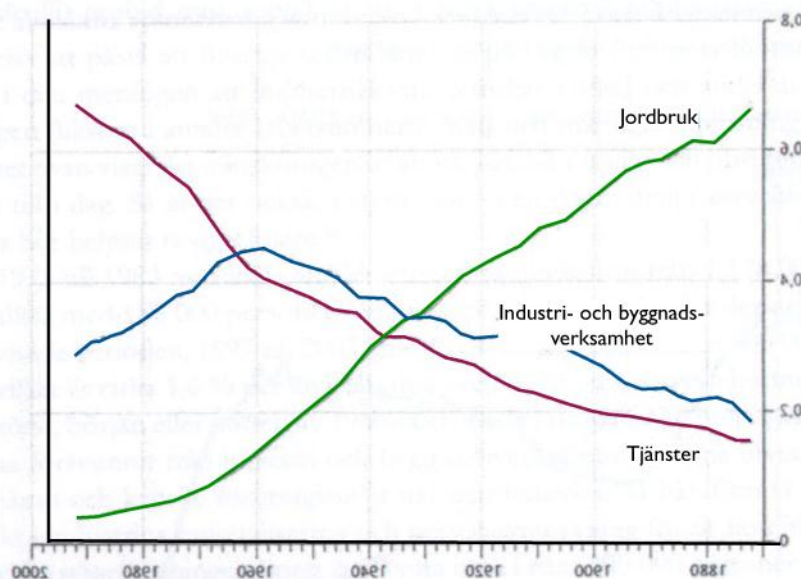
Peakoil och framtida konjunkturer

Kjell Aleklett, 2011

Oljan är en ändlig resurs och med mindre energi kan vi uträtta mindre arbete. Arbetskraften blir på sikt billig i förhållande till energi. Vi kommer att tvingas överge den oljebaserade teknologin och hitta uthålliga, högteknologiska alternativ. Hur de kommer att se ut vet vi inte ännu. Kanske är den enda vägen att spegelvända vår egen utvecklingskurva och skapa ett samhälle som liknar vårt gamla sätt att leva – men med nya hållbara tekniker.

Andelar av sysselsättningen inom tre sektorer i Sverige 1970-2095. (Fem års löpande medeltal)

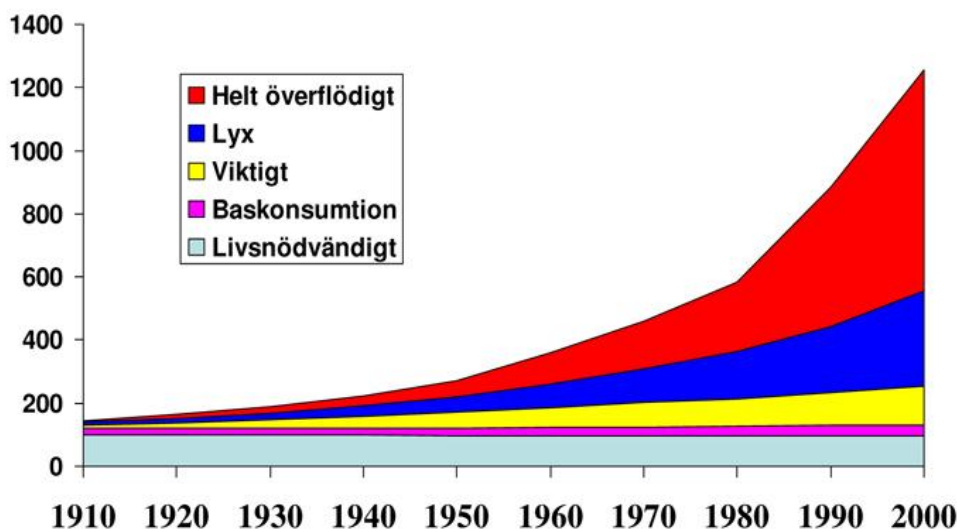

Dagens kapitalstruktur kommer delvis att bli värdelös när vi inte längre har tillgång till oljan. Däremot lär vi att behöva all skog och odlingsbar mark vi har – och lite till – för att producera energi, fordonsbränsle, mat.... Landsbygden står utan tvekan bäst rustad inför omställningen.

Framtiden bortom lagom – vad i hela världen händer nu?

Vi blir fler och fler människor på jorden och jordklotet och med sociala medier, bloggar och youtube blir jordklotet mer och mer hopknutet. Alla pluggar längre, antalet forskare har fördubblats och vi är 50 gånger rikare än på 1880-talet. Och vi konsumerar mer än någonsin!

Konsumtion: Förflutet och framtid

Men utveckling är inte mer och mer av samma sak. Utveckling är att ta steget över i något nytt, att lämna komfortzonen och åstadkomma extraordinära resultat. Det menar Peter Eklund, kulturgeograf, lärare och forskare med lång erfarenhet av omvärldsfrågor.

Han hade tittat närmare på området Astrid Lindgrens Hembygd och bland annat konstaterat att vi redan har 3000 färre kvinnor än män i åldern 20-64 år. I en värld där kvinnor pluggar mer, vill mer och får mer makt ser vi också att tjejerna är mest benägna att flytta från landsbygden. Samtidigt fortsätter kommunerna att skapa en miljö som värnar om killarna, med speedwaybanor, hockey- och fotbollsanläggningar.

Urbaniseringen fortsätter, 2007 levde 50 procent av världens befolkning i städer, 2050 beräknas siffran vara uppe i 75 procent. Internationellt sett är hela Sverige en stor glesbygd. Astrid Lindgrens Hembygd har en betydligt äldre befolkning än Sverige i snitt och antalet invånare fortsätter att minska. Den stora förklaringen är den låga inflyttningen från utlandet. Fram till 2020 säger prognosen att antalet invånare i arbetsför ålder kommer att minska med cirka 15-20 procent i de fyra kommunerna.

Peter Eklund menar att vår landsbygd inte kan vara ett mini-Sverige med universitet, forskning och kompetenscentra. Perspektivet måste vara något annat.

Eklunds formel för platser med attraktivitet påminner en hel del om Astrid Lindgrens Hembygds vision:

”Det gäller att skapa en miljö där människor har en möjlighet att fortsätta utvecklas, där det finns en hög grad av öppenhet, tolerans, jämställdhet mellan könen och social omsorg, för invandring från andra länder för att dels skapa trivsel, men också för att man skall kunna ta in nya idéer.”

– Ni måste utgå från människorna som bor här, sa han. Få den bästa skolan, bra uppväxtkommuner och söka efter det som är äkta och vårda det ni har! Staten kan inte lösa det, ni måste göra det!

Han menade att maten och förädlingskedjan är landsbygdens trumfkort. Slow city/Slow food-rörelsen kan vara en inspirationskälla. Den utmärks av livsmiljö, bygdens kvalitet, engagemang, kunskap, öppenhet och gästfrihet.

– Satsa på att åter arbeta med vidareförädling av råvarorna inom jordbruket, uppmanade Peter. Att förädla och öka mervärdet på jordbruksprodukter kommer att skapa nya jobb i framtiden. Samtidens bulkvaror inom jordbruket leder varken till god ekonomi eller till en levande landsbygd. På Ängavallen i Skåne eller Wapnö gård i Halland finns det tack vare vidareförädling 40 och 50 anställda. Konventionellt jordbruk skulle enbart skapa ett fåtal jobb.

Ett annat exempel är Svenska Syltningssällskapet som ökat sina värden på produkter med 25 procent genom förpackningar och kommunikation under mottot **Äkta sylt**. Efter ett halvår har sylten lanserats i Paris, Bryssel och nu på väg till Tokyo. En av förutsättningarna för att kunna tillverka och förädla för en större marknad är bredband. I dagsläget är Småland ett av de områden som utnyttjat medel för bredbandsinsatser minst i landet.

De viktigaste ingredienserna för ett lyckat utvecklingsarbete är sammanhang, stolthet och passion!

Vilka styrkor/fördelar har vi på landsbygden?

Stort engagemang för bygdens utveckling – som kan engagera fler i utvecklingsarbetet.

Människor med stor omställningskapacitet, vilket gör oss mindre sårbara.

Duktiga och trevliga människor.

Bra gemenskap och stora nätverk.

Mångsysslare med mycket kunskap.

Överlevnadskunskap.

Medvetenhet om hur saker och ting förhåller sig.

Potential att få fler kvinnliga företagare.

Närheten till beslutsfattare, varandra och det vi har omkring oss.

Stoltheten.

Hyfsat billigt boende.

Gott om utrymme och tystnad.

Trygga säkra samhällen.

Ett tempo med goda förutsättningar för ett bra liv om man har kunskap/kompetensen som krävs för att försörja sig här.

Lokal produktion.

Möjligheter till tillverkning av biokol och småskalig energiförsörjning.

Möjligheter till viss självförsörjning.

Det småländska landskapet.

Jaktmöjligheter.

Ungdomarna som stannar kvar.

Kommunalråd som kan föra fram budskap.

Kunskap om högskolesatsningar.

Kontakter med forskare för att kvalitetssäkra utvecklingsarbetet.

Lokala utvecklingsplaner där kloka förslag blir politiskt beslut.

Hur kan vi använda dem på ett nytt sätt?

För att få hit fler människor måste vi ta ett samlat grepp om marknadsföringen. Orterna verkar lika men olikheter kan vändas till fördelar.

Bli bättre på att ta hand om ungas idéer.

Viresrum skapar ett center för natur- och kulturmiljövård men fokus på nya metoder, förädling och livsmedelsproduktion.

Unga som inte klarar grundskolan blir vår resurs om vi kan införa entreprenörsutveckling på skolan. Erbjud företagen att vara med och utveckla framtidens medarbetare!

Näringslivsutvecklare kan arbeta mer med skolan.

Jobba för att skolan och offentligt anställda ska inse att deras uppdrag är att unga ska bli stolta.

Vi behöver rita om medvetandekartan om hur näringar förhåller sig till och är beroende av varandra.

För att klara av det demografiska problemet behövs inflyttning/unga som stannar kvar, vilket kräver försörjningsmöjligheter. Kvinnor och ungdomar (även utlandsfödda) vår tillgång. För att skapa arbete/självförsörjning behövs strukturer för bättre stöd. En jämställd och likvärdig fördelning av samhällsstrukturens gemensamma resurser för att skapa (tillväxt) balans.

”Det anses kanske inte så coolt att bo i vår region. Men för att kunna bo här måste man vara både envis, driven och ha entreprenörskraft. Det är definitivt en större utmaning att bo på landsbygden än i storstaden”

Malin Albertsson, näringslivsutvecklare Hultsfreds kommun

”Centraliseringen finns även här. Många kommuner har en föreställning om att det viktigaste är att ha en fungerande centralort. Jag menar att det är precis tvärtom. För en långsiktig hållbarhet måste vi tänka globalt och agera lokalt. Fokusera på utveckling i kransorterna.”

Peter Waara, professor och forskare

”Alla behöver inte en högskoleutbildning. Vi har en stor överutbildning. Skapa möjligheter för människor att växa och utvecklas genom att uppmuntra unga entreprenörer”.

Peter Waara, professor och forskare

”Enligt en nationell strategi ska besöksnäringen och antalet anställda i näringen fördubblas till 2020. Stortadsområdena kan inte växa så mycket mer, den stora ökningen måste ske på landsbygden.”

Christina Thorstensson, Regionförbundet

”Ofta finns det en föreställning om att de som har flyttat ska komma tillbaka och rädda oss. Fokusera på dem som är kvar!”

Peter Möller, forskare

”Vi måste våga vägra tillväxt inom besöksnäringen för att kunna bevara vårt ekosystem.”

Tord Olsson, Eksjö klimatnätverk

”Ni har låg arbetslöshet men när ni går i pension kommer inga nya jobb. Inflyttningen bygger på en bra skola, ett gott liv för unga pensionärer etc. Prata inte om att få in turister utan fokusera på att de som bor här ska vara stolta och glada. Att locka andra och glömma sig själv är motsägelsefullt.”

Peter Eklund, regionutvecklare

”Man kan vara stolt över det man gör, men stolthet är också något man gör. För detta krävs delaktighet, särskilt bland unga. De blir stolta när de är med och utvecklar sin egen skatepark. Ta med ungdomarna i utvecklingsarbetet!

Lotta Svensson, Uppsala Universitet

”Glöm inte de ungas värderingar. 77 procent av ungdomarna vill flytta inom en femårsperiod. De väntar inte. Är gräset grönare på andra sidan far de. Det är nu det gäller! Paketera möjligheterna. Hur öppna är ni för att låta andra initiativ och prioriteringar komma in?”

Peter Waara, Uppsala universitet

”Vem kommer att investera i omställningen? De börsnoterade företagen är försiktiga. Jag tror att småföretagarna kommer att göra de viktigaste investeringarna. Här finns resurser, kunskaper och sammanhållning. I förhållande till lön kommer priset på livsmedel att stiga, aktier kommer att sjunka. Kommunens köpkraft minskar i takt med hushållens. Lösningen kan vara att låta pensionssparande gå in i ett lokalt system där resurserna görs tillgängliga för investerare.”

Oskar Kjellberg, oberoende ekonom

”Lyssna på ungdomarna, om 10-15 år sitter de vid makten. Här eller någon annanstans.”

Peter Eklund, regionutvecklare

”Hälften av ungdomarna stannar. I vilken halva finns de som är i behov av försörjningsstöd? Skolan måste samarbeta för att lyckas med att möta invandrarnas skilda behov. De som kommer sent måste få mer resurser och målet måste vara att alla klarar alla ämnen.”

Peter Eklund, regionutvecklare

